

(/)

 (/)

> Krig og terror - Militærvæsen - Den kolde krig (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/krig-og-terror-militaervaesen-vaben-den-kolde-krig>)

> Bøger (<http://www.historie-online.dk/boger>)

> Anmeldelser (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5>) > Den katastrofale triumf

← **Forrige artikel** (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/krig-og-terror-militaervaesen-vaben-den-kolde-krig/kiekke-vi-tage-til-vaaben>)

Den katastrofale triumf

Kategori: Anmeldelser

Visninger: 740

Del artikel: **f** (<https://www.facebook.com/sharer/sharer.php?u=http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/krig-og-terror-militaervaesen-vaben-den-kolde-krig/den-katastrofale-triumf>) **t** (<https://twitter.com/home?status=>. Aktiviteten kan ses på <http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/krig-og-terror-militaervaesen-vaben-den-kolde-krig/den-katastrofale-triumf>) **in** (<http://www.linkedin.com/shareArticle?mini=true&url=http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/krig-og-terror-militaervaesen-vaben-den-kolde-krig/den-katastrofale-triumf&title=>)

Niels Bo Poulsen

Den katastrofale triumf. Krigen 1870-1871

Gyldendal. 352 sider, 269 kr.

Den katastrofale triumf begyndte i Danmark

Militærhistorikeren Niels Bo Poulsen har endnu engang skrevet en krigsbog. Denne gang er det om den tysk-franske krig i 1870 – den krig der endte med oprettelsen af det tyske kejserrige, der bestod i 47 år. En stor viden og fin pen sikrer læseren en spændende fortælling med rødder tilbage til den 18. april 1864. Men som også baner vej for Adolf Hitler.

Af Erik Ingemann Sørensen

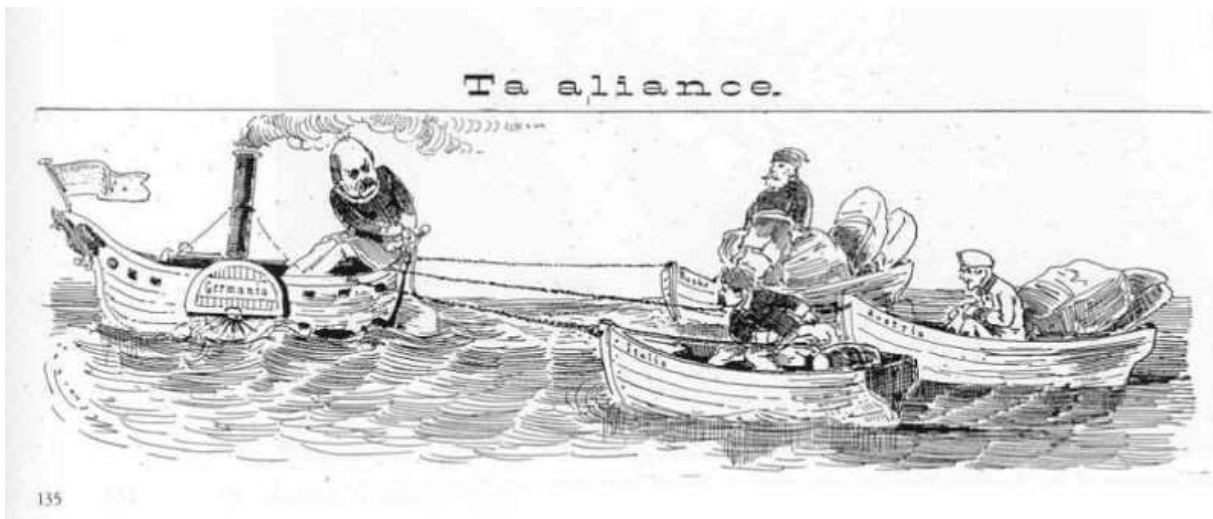
“Ohne Dybbøl kein Königgrätz. Ohne Königgrätz kein Sedan. Ohne Sedan kein deutsches Kaiserreich”.

Denne remse har adskillige tyske historikere citeret i

mange år. Det er absolut ikke forkert at udvide remsen med endnu en sætning: “Ohne ein deutsches Kaiserreich kein Hitler”. Det var blandt andet opløsningstiderne, efter den tyske kejser Wilhelm II var abdiceret, der skabte baggrund for, at nazismen kunne finde fodfæste.

Efter sejren over Danmark gik der syv år. Så havde Bismarck fået det, han sigtede efter: Det tyske Kejserrige – et samlet tysk rige, hvor den preussiske konge nu var hersker over den største suveræne stat i Europa. Efter sejren over Østrig i 1866 – Königgrätz – var der gjort klar til det endelige opgør med “arvefjenden Frankrig”. Men vejen havde egentlig været længere. Historikeren Wolfgang Hardtwig skrev i 1980 i “Historische Zeitschrift” nr. 231 artiklen: “Von Preussens Aufgabe in Deutschland zu Deutschlands Aufgabe in der Welt. Liberalismus

und Borussianisches Geschichtsbild zwischen Revolution und Imperialismus”. Heri peger han på, at optakten til skabelsen af et tysk kejserrige faktisk har været 700 år. Det har luret latent, indtil det med sejren over Frankrig i 1871 endelig lykkedes. Det holdt så i 47 år.

Jernkansleren havde et fast greb om roret og satte kursen støt mod et tysk kejserrige

Det store overblik

Niels Bo Poulsen er en af vore allerbedste militærhistorikere, hvilket han blandt andet beviste med bogen om Den store Fædrelandskrig: "Skæbnekamp", Gyldendal, 2016. Hans fornemme overblik over såvel slagmarker som personers politiske ageren gør det meget lettere for læseren at følge med i udviklingen. Det er også i denne bog en stor hjælp. Herom skriver forfatteren: "Derfor har jeg forsøgt at organisere bogen sådan, at hvert af krigens store slag forklares så godt og simpelt som muligt (og ledsaget af gode kort), men samtidig anvendes i en mere generel analyse af, hvordan hændelserne bidrog til krigens udfald..." (S.18). Det er godt nok, men jeg synes nu ikke helt, at kortene er så gode igen hele vejen igennem. Endvidere har han valgt tre snit i fremstillingen: krigen som politisk-militært begivenhedsforløb – krigens samfundsmæssige baggrund og konsekvenser – samt de danske og sønderjyske vinkler på emnet.

En mærkelig baggrund for krigen

Napoleon III som magtfuld person. Ikke just det, der svarede til hans ageren i 1870

Da England i 1939 erklærede krig mod Tyskland, gik der mange måneder, før der skete noget. Og først i 1940. En lidt underlig situation. Den fransk – tyske krig har også en ganske mærkværdig begyndelse. En begyndelse der dækker over skjulte motiver.

Den spanske trone var blevet ledig, og nu kom en tysk prins af hohenzollerslægten i spil. Dengang var det ikke et særsyn, at et land fik en konge fra et andet land. I 1863 var den danske prins Vilhelm, søn af den senere Christian IX, blevet konge i Grækenland med navnet Georg den Første. Svenskerne havde fået franskmænd Jean-Baptiste Bernadotte som konge med navnet Karl XIV Johan. Danmark fik 1863 den tyske prins Christian, der blev til Christian IX. Det var sådan set ikke et brud på traditionerne. Men der var tilsyneladende et stort problem: man havde ikke hørt Frankrig. Så kom balladen.

Da det franske parlament var samlet den 15. juli 1870, meddelte den franske premierminister Émile Ollivier, at det ikke bekymrede regeringen at gå i krig mod Preussen. Til stor jubel. Der faldt omgående en bevilling på 50 millioner franc til krigen. Fire dage senere erklærede kejser Napoleon III så krig mod

Preussen.

Niels Bo Poulsen skildrer den rablende årsag til krigen forneemt. Det kom absolut ikke til ulejlighed for jernkansler Bismarck. Han havde længe luret på træk, der kunne resultere i, at han kunne fuldende sin plan om at skabe et tysk kejserdømme. Nu fik han chancen. Og greb den omgående.

Forfatteren tager læseren med rundt til de forskellige slagmarker og skildrer dem levende med al deres gru. Det blev sådan set den sidste "ordinære" krig i Europa, hvor hære kæmpede mod hære. I de to verdenskrige, der fulgte, blev civilbefolkningen mål for krigshandlingerne i grusomheder, der kulminerede 1939 – 1945. Dog brød man allerede i 1870 krigens uskrevne love om krigsfanger. Det gik ud over de farvede franske soldater, som Bismarck ganske enkelt havde givet ordre til skulle henrettes, når de blev taget til fange.

De mange slag skal ikke gennemgås her, men blodige og voldsomme var de. Det blev slaget ved Sedan, der den 1. september 1870 afgjorde den første del af krigen. Her måtte den franske kejser Napoleon III ganske enkelt overgive sig og tropperne til den preussiske overmagt. Niels Bo Poulsen skriver: "Med kampenes afslutning var det tid til at gøre status over tabene på begge sider. De forgæves franske rytterangreb vidnede om, hvor umådeligt disciplinerede og modige de franske soldater endnu en gang havde været. At det ikke var manglende ildhu, som fødte nederlaget, illustreres også af, at da slaget sluttede den 1. september, havde ikke mindre end 29 franske generaler enten mistet livet eller var blevet såret. De var langt fra de eneste: I alt var 17.000 franskmænd faldet under slaget. Herimod havde tyskerne 9.000 tab. Under kampene tog de tyske styrker over 20.000 fanger, og med den formelle overgivelse gik yderligere 80.000 mand i krigsfangenskab..." (s. 175).

Napoleon III havde udspillet sin rolle – det var slut med kejserdømmet. Frankrig blev nu en republik. Slaget er blandt andet gennemgået i denne video:

<https://www.youtube.com/watch?v=RgE01ASURF8> (<https://www.youtube.com/watch?v=RgE01ASURF8>)

Fremstilling af de blodige kampe i og omkring Sedan 1. september 1870

Fuld af optimisme var Frankrig draget i krig – 44 dage senere var det slut for kejserdømmet. Uden nogen form for barmhjertighed fra det sejrende Preussen. Men krigen var ikke forbi. Den nye republik ville ikke give op og fortsatte krigen, der nu blev en kamp om Paris. Først i januar 1871 måtte franskmændene give op. Efter voldsomme og blodige kampe.

Krigsmånederne fra 19. juli 1870 til den 12. januar 1871 beskrives både i dybden og i perspektivering. Samtidigt er disse beskrivelser skrevet levende og fængslende formidlet af Niels Bo Poulsens fine pen.

Kort før krigens egentlige afslutning skete der noget epokegørende: "Den 18. januar 1871 kunne beboerne i den tidligere franske kongeby Versailles iagttage et væld af køretøjer og ryttere på vej mod byens imponerende slot. Det var i sig selv ikke bemærkelsesværdigt at se civile og uniformerede tyskere i livlig færd til og fra solkongens palads, for siden oktober havde slottet og de tilliggende bygninger fungeret som det kongelige preussiske hovedkvarter... Denne dag var det ikke militære kurerer med meddelelser til Moltke og generalstaben, der ankom til slottet, eller ministre og statssekretærer, som skulle mødes med Bismarck for at tale preussiske indenrigsanliggender. I stedet var der tale om et publikum af tyske prinser, adelige, officerer og embedsmænd, som skulle overvære, at Preussens kong Wilhelm samme dag skulle hyldes som tysk kejser..." (S. 267f). I den 700 kvadratmeter store spejlsal.

Den 18. januar nåede Bismarck målet. Maleriet af Anton von Werder fra 1885. Det er hans 3. udgave af sceneriet

Spejlsalen i Versailles blev symbol på det franske nederlag. Derfor var der hævnmotiv, da Tyskland måtte underskrive Versaillesstraktaten samme sted i 1919.

Danmark kom i minefeltet

Niels Bo Poulsen fortæller også den dramatiske historie om Danmark i krigen. Den ene vinkel udgøres af de danskere, der havde fået nyt "fædreland" efter nederlaget i 1864. De skulle nu gøre tjeneste i den tyske hær. Det er fine redegørelser, der bygger på en grundig research i de mange kilder. I breve og dagbøger. Efter forfatterens opgørelse skulle godt 3.000 tidligere danske have deltaget i krigen. Tabstallet menes at have været op mod 150. Vi har også en fortælling om en dansker på fransk side – Wilhelm Dinesen. Karen Blixens far. Han var en urolig sjæl, der ikke kunne slutte med nederlaget ved Dybbøl, men fortsatte med krigsdeltagelsen. Også under Pariserkommunens blodige dage.

Frankrig havde tilbudt Danmark at blive allieret. Det var der faktisk majoritet for i regeringen. En sejr over Preussen ville givet ende med, at Nord- og Sydslesvig kom tilbage til Danmark. Mente man. Niels Bo Poulsen skriver: "... for i sommeren 1870 oplevede beslutningstagerne tydeligvis selv, at de havde et vist handlerum, og det var ikke på forhånd givet, at beslutningen ville blive, hvad den blev. Bagklogskab gør blind, og at det i dag er klart, at det trufne valg var klogt, gør ikke politikken med at holde sig uden for krigen til det eneste mulige udfald på den sikkerhedspolitiske krise, som ramte Danmark i juli – august 1870..." (s. 309).

Faktisk kunne det hele have været slut. Og Danmark endt som en tysk parentes.

Den fransk-tyske krig er fortalt i talrige værker. Blandt disse hæver Niels Bo Poulsens bog sig flot. Fine og udfordrende beretninger, dramatiske episoder, gode portrætter samt et ypperligt noteapparat. En oplagt bog for eller gave til dem, der er optaget af krigshistorie.

[Historie-online.dk, den 10. november 2021]

← **Forrige artikel** (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/krig-og-terror-militaervaesen-vaben-den-kolde-krig/kiekke-vi-tage-til-vaaben>)

SE RELATEREDE ARTIKLER

 KOLD KRIG

 HJEMMEVÆRNET

 KOLD KRIG

(<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/krig-og-terror-militaervaesen-vaben-den-kolde-krig/kold-krig>)
(/article/items/view/2914/91)

(<http://www.historie-online.dk/boger/kold-krig>)

Nordjyske fortællinger

Nordjyllands Kystmuseum er gået sammen med Læsø Museum samt KaRe Podcast i det ambitiøse podcastprojekt "Genfortalt-Nordjylland".

(<http://www.historie-online.dk/nyheder-og-aktiviteter-2-2/nordjyske-fortaellinger>) (<http://www.historie->